

POLITIKOS MOKSLAI KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETE: VAKAR IR ŠIANDIEN

ALGIS KRUPAVIČIUS

Politikos mokslas: disciplinos formavimasis ir raida - tai bendras 1999 metų TSPMI ir LPA konferencijos klausimas, į kurį žvelgiame iš 10 metų retrospektyvos. Dešimt metų bet kurios mokslo šakos istorijoje yra tik akimirksnis ir ši tiesa ypač svarbi tik 1989m. Lietuvoje įteisintiems politikos mokslams. Ši laiko distancija ypač trumpa Vilniaus universiteto 420 metų jubiliejaus, kurį universitetas paminėjo 1999-aisiais, kontekste. Kaip VU auklėtinis visų pirma sveikinu savo Alma Mater su garbingu jubiliejumi, linkėdamas jai ir toliau būti tarp Lietuvos mokslo lyderių, skatinti ir remti atvirą bei laisvą akademinę diskusiją ne tik savo viduje, bet ir visos Lietuvos akademinės bendruomenės mastu.

Sugrįžtant prie politikos mokslų Lietuvoje dešimtmečio verta pastebėti, kad skaitinė metų išraiška dažnai yra formali ir, akivaizdu, kad lūžio metų dešimtmečio reikšmė yra gerokai didesnė nei ramaus ar net stagnuojančio vystymosi dešimtmetis. Visa paskutiniojo dešimtmečio Lietuvos istorija yra iškalbingas minėtą teiginį patvirtinantis pavyzdys. Juolab žinant, kad politikos mokslai Lietu-

Algis Krupavičius – socialinių mokslų daktaras, Kauno technologijos universiteto Politikos ir viešojo administravimo instituto direktorius.

© Algis Krupavičius, 1999.

Straipsnis įteiktas redakcijai 1999 m. gruodžio 20 d.

Straipsnis parengtas, pagal VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto ir Lietuvos politologų asociacijos metinėje konferencijoje *Politikos mokslai Lietuvoje: retrospektyva ir perspektyvos* (1999 m. lapkričio 26 d.) skaitytą pranešimą.

voje kilo ir augo kartu su nepriklausomybės ir demokratijos grįžimu į Lietuvą, su jų įtvirtinimu. Antra vertus, pradžia niekada nebūna lengva. Pradžioje kaip visada trūksta trijų pagrindinių dalykų, t.y. žmonių, pinigų ir žinių.

Tarp konkrečių aspektų, kuriuos verta aptarti pirmojo politikos mokslų dešimtmečio jubiliejaus akivaizdoje, bei pažvelgti į Kauno technologijos universiteto mokslininkų indėlį į politikos mokslų vystymąsi Lietuvoje yra:

- 1) visuomenės lūkesčiai ir politologija;
- 2) akademinė politikos mokslų terpė ir ypatybės KTU;
- 3) politikos mokslų raida ir būklė Kauno Technologijos Universitete- institucinis, tyrimų ir studijų programų aspektai;
- 4) Quo vadis? arba trumpai apie politikos mokslų perspektyvas.

1. Politikos mokslai ir visuomenės lūkesčiai

Mokslo praktiškumas ir pritaikomumas yra bendra XX amžiaus pabaigos akademinės veiklos tendencija. Dėl šios priežasties visos mokslo sritys pasižymi siekimu peržengti grynas akademinės diskusijos ribas, būti atvirais visuomenei ir jos poreikiams. Demokratinės politikos plėtra akivaizdžiai stiprina visuomenės dėmesį politikos mokslams, politologų vertinimams ir prognozėms. Šiame kontekste iškyla socialinės politikos mokslų ir politologų misijos bei atsakomybės klausimas.

Dar 1975 metais žinomas Amerikos politologas D. Waldo teigė, kad egzistuoja keturi "socialiai orientuotos veiklos ir atsakomybės" aspektai politikos mokslams- tai a) pilietinis mokymas arba žinių apie politinius institutus, piliečių teises ir pareigas suteikimas; b) rengimas valstybės tarnybai ir socialinės atsakomybės, ypač tarp žurnalistų, teisininkų ir kitų socialinių profesijų, ugdymas bei praktinių žinių suteikimas, siekiantiems dalyvauti politikoje, politikos dalyvių kompetencijos plėtimas; c) politikos studijos - nuo konsultacijų valstybės tarnyboms iki viešų paskaitų skaitymo; ir d) tiesioginis politikos mokslininkų dalyvavimas valstybės valdyme¹.

Per pastarąjį dešimtmetį politikos mokslai Lietuvoje faktiškai vienu ar kitu mastu įgyvendina visas Waldo išvardintas funkcijas. Per kelis

paskutiniuosius metus politologija tapo paklausia profesija parenkant net aukštus vyriausybės ir ministerijų pareigūnus. Politikos mokslas yra Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų programose, o tai lygiai kaip ir politologų dalyvavimas viešose diskusijose padeda ugdyti piliečių ir politikų kompetenciją šalyje.

Kita vertus, politologijos ir politologų misija nėra vienareikšmiškai suprantama Lietuvos visuomenėje. Kaip dažnai atsitinka naujoms mokslo šakoms ir profesijoms, jos sukelia nevisada pagrįstus bei padidintus lūkesčius. Taigi ką daro politologai?

Bendriausia prasme politologų darbas yra analizuoti politiką ir jos veiksmus, t.y. valdžios ir visuomenės valdymo institutus bei procesus. Tačiau politiką analizuoja, apie ją kalba anaip tol ne vien politologai. Ją komentuoja ir analizuoja mažiausiai keturios profesinės grupės - žurnalistai, politikai, sociologai, politologai. Bet politikos analizėje šių grupių funkcijos ir tikslai gerokai skiriasi.

Žurnalistams politika yra svarbi kaip informacijos elementas ir žinių perteikimo visuomenei šaltinis. Žurnalistinis politikos komentaras yra operatyvus ir fotografiškas, atspindintis greitą įvykių kaitą.

Politikai analizuoja politiką varžomi ideologijų ir partinių nuostatų, o jų komentarų tikslas suformuoti palankias nuomones visuomenėje apie tam tikras politikos vertybes ir politinius veiksmus.

Sociologai visų pirma tiria politikos poveikį visuomenei bei visuomenės nuomones, požiūrius ir vertybes apie politiką, politinius vadovus ir institucijas.

Politologai analizuoja ilgalaikius politikos pokyčius, individualaus ir kolektyvinio politinio elgesio tendencijas, sujungdami visų minėtų profesijų žinias ir informaciją.

Apibendrinant galima teigti, kad žurnalistai politiką suvokia ir perteikia kaip žinią bei informaciją, politikai - kaip partinę propagandą, sociologai - kaip visuomenės nuomones apie politiką ir politikoje, o politologai - kaip politinio elgesio tendencijas. Taigi politologai nebūtinai yra operatyvūs politikos analizėje, tačiau jų komentarai turėtų būti gilesni ir apibendrinantys. Kita politologų savybė- jie linksta į post factum ar/ ir į de facto politikos reiškinių tyrimus, taigi politikos prognozės nėra svarbiausias jų užsiėmimas, nors Lietuvos visuomenėje kaip tik politikos prognozių labiausiai tikimasi iš politologų.

2. Akademinei politikos mokslų terpė ir jos bruožai KTU

Jei politikos mokslų vystymuisi pritaikytume politinės sistemos teorijos pagrindus, tai jame privalėtume išskirti vidaus sandarą ir išorės aplinkas. Retrospektyvinis žvilgsnis reikalauja dar ir istorinės aplinkos analizės.

Šiuolaikinės Lietuvos kontekste nuo pat 1988 metų, kai viešai buvo suformuluotas akademinės bendruomenės poreikis įteisinti politikos mokslus, Vilniaus universitetas tapo permainingu ašimi ir pavyzdžiu kitiems. Tačiau net jam prireikė keletą metų, kol atsirado adekvati politikos tyrimų ir studijų struktūra - Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas.

Kauno technologijos universitetas, kaip sako pats šios institucijos pavadinimas, yra specializuota akademinė įstaiga, tad politikos mokslų padėtis jame irgi yra kiek kita nei tradiciniame universitete.

Politikos mokslų išskirtinumą ir savitumą KTU sąlygoja kelios aplinkybės. Viena vertus, tikslųjų ir technologijos mokslų apsuptis, kaip terpė, kurioje egzistuoja politikos mokslai. Ne tik Lietuvoje, bet net šiuolaikinių politikos mokslų tėvynėje - Jungtinėse Valstijose - politikos mokslų išgyvenimas ir sugyvenimas technologijos mokslų terpėje nėra įprastas reiškinys. Pavyzdžiui, Masačusetso technologijos institute, vienoje garsiausių technologijos krypties mokslo ir studijų institucijų pasaulyje, prireikė 10 metų nuo 1955 iki 1965- suformuoti autonomišką Politikos mokslų katedrą, turinčią bakalauro, magistro ir daktaro studijų lygius, nors daktaro studijos politikos mokslo srityje buvo įteisintos MTI dar 1958m.

Akademinės kultūros tarp politikos (bendresne prasme socialinių mokslų) ir technologijos mokslų skirtumai yra svarbūs įrodant politikos mokslų teisę būti kartu su technologijos ir tiksliaisiais mokslais. Nėra paslaptis, kad techniškųjų ir gamtos bei tikslųjų mokslų požiūris į socialinius mokslus, kurie iki pastarųjų dešimtmečių gerokai buvo grindžiami loginiais argumentais, aprašymu, o jų gauti duomenys beveik negalėjo būti patikrinami eksperimentais, buvo ir iš dalies tebelieka skeptiškas. Prieš kelis dešimtmečius T. Kuhnas, suformulavęs paradigmos teoriją mokslo vystymuisi aprašyti, teigė, kad politikos mokslas tebėra ikiparadigminės būklės.

Objektyvus akademinės bendruomenės pasidalijimas į gamtos – tikslųjų, technologijos mokslų iš vienos pusės, ir socialinių mokslų stovyklas – iš kitos, konkrečių mokslo ir studijų institucijų politiką paverčia vienu svarbiausių veiksnių socialinių mokslų vystymuisi. Vienareikšmiai galima teigti, kad pastarųjų metų KTU politika socialinių, tarp jų ir politikos, mokslų atžvilgiu buvo palanki ir skatinanti jų įsitvirtinimą universitete.

Antra vertus, politikos mokslai technologinėje terpėje privalo derinti savo interesus prie esamo konteksto, kad galėtų pasinaudoti tokio konteksto teikiama pranašumais. Visų pirma ši aplinka skatina keisti požiūrius į tyrimų technologijas, kreipiant daugiau dėmesio ir panaudojant matematinės, statistinės ir kompiuterinės technikas bei programas politikos tyrimuose. Technologinė aplinka tam tikru mastu diktuoja savitus tyrimų prioritetus, kai šalia tradicinių akademinų temų, kaip valstybė ir politinė sistema, partijos ir rinkimai, tarptautiniai santykiai ar politikos teorija, tyrimų akiratyje atsiranda mokslo ir technologijų, aplinkosaugos politika, viešojo politika ir panašiai, t.y. stiprėja orientacija į praktiškas politikos sritis. Tiesioginė šios orientacijos tąsa yra asmenybių, turinčių patyrimą praktinėje politikoje, ypač viešojo administravimo srityje įtraukimas į studijas ir tyrimus.

Geografinė padėtis – buvimas nesostinės universitete ir “Kauno sindromas” politikos moksluose – tai irgi svarbios bendros aplinkybės, kreipiančios politologijos raidą KTU. Politikos mokslų vystymosi nesostinės ir valstybės sostinės universitete takoskyra yra būdinga ne tik Lietuvai. Sostinės universitetų pranašumai daugelyje pasaulio kraštų – gausi ar net perpildyta politikos specialistų rinka, mokslo fondų artumas, galimybė būti šalia politikos “virtuvės”. Kita vertus, politikos specialistai sostinės universitete turi kur kas platesnes darbo vietos pasirinkimo galimybes. Politikos specialistas nesostinės universitete turi išmokti gyventi iš akademinės veiklos kaip profesijos, nes alternatyvių darbo vietų nėra daug. Žmonių resursų trūkumas yra nedvejotinas minusas politikos studijoms ir tyrimams vystyti nesostinės universitete. Kita vertus, šioje aplinkoje galima suformuoti ir išlaikyti stabilią tyrinėtojų komandą. Tai jau teigiama tokios situacijos ypatybė.

“Kauno sindromas” yra labiau istorinis reiškinys nei kad šiandienos realija. Mykolas Riomeris, Vytauto Didžiojo universiteto profesorius ir rektorius, dar 1933 metais bandė įsteigti Lietuvoje ir Kaune Politikos mokslų mokyklą pagal Prancūzijos – *Ecole libre des sciences*

politiques - pavyzdį. M. Riomeris vylėsi, kad ji "bus skiriama visiems, kurie nori rimtai pasiruošti socialiniam gyvenimui ir veikimui valstybėje, visuomenėje ir viešajame ūkyje"². Anuometinėmis sąlygomis jam nepavyko tai padaryti. Šiandien Kaune veikia net dvi su politikos mokslais tiesiogiai susijusios institucijos - Tarptautinės teisės ir politikos mokslų institutas Vytauto Didžiojo bei Politikos ir Viešojo administravimo institutas Kauno technologijos universitete. Šių institucijų atsiradimas leidžia daryti prielaidą, kad nepalankus politikos mokslams "Kauno sindromas" yra įveikiamas.

3. Politikos mokslų raida ir būklė - institucinis, tyrimų bei studijų aspektai

Sėkmingas tos ar kitos mokslo krypties vystymasis žymiai priklauso nuo jos institucionalizacijos katedrų, institutų ar bent formalių tyrimo grupių formomis. Instituciniai vienetai visų pirma užtikrina atskiros akademinės šakos autonomiją ir tapatybę bei integracijos į bendresnę universiteto struktūrą perspektyvas, trumpai tariant, sudaro prielaidas disciplinai išlikti ir vystytis.

Institucinis vystymasis

Politikos mokslų institucionalizacija Kauno technologijos universitete nuo 1989 metų vyko permainingai ir nevienareikšmiškai (žr. 1 schemą). Svarbiausia vingiuoto kelio priežastis - savarankiškų politologijos studijų nebuvimas nei iki, nei po 1989 metų reorganizacijų, kai prasidėjo fundamentalus socialinių mokslų virsmas. Skirtingai nuo kitų Lietuvos aukštųjų mokyklų politikos mokslų atsiradimas sutapo su Kauno politechnikos instituto reorganizacija į Technologijos universitetą. Ši "dviguba" ir beveik lygiagreti reorganizacija nebuvo palankus naujos - kokia tuomet buvo politologija - formavimosi veiksnys. Papildoma "sunkinančia" aplinkybe tuomet buvo ir politikos kaip ideologinio mokslo įvaizdis nepolitologinėje akademinėje bendruomenėje, o kompetentingų politologų stygius tik aštrino situaciją. Visgi dėl pirmosios struktūrinės reorganizacijos buvo įkurta Politologijos katedra, kuri veikė KTU iki 1995 metų.

Nauja arba antroji pertvarkymo banga prasidėjo 1995 m., kai Politologijos katedros pagrindu buvo įsteigta Visuomenės institucijų administravimo katedra, veikusi KTU Administravimo fakultete. 1997 m. jos pavadinimas buvo pakeistas į Viešojo administravimo katedrą. Vienas svarbiausių 1995-ųjų pertvarkymo iniciatorių buvo Edvardas Jasaitis (JAV West Pointo karo akademijos auklėtinis, Kanzaso universiteto politikos mokslų magistras, ir Floridos universiteto daktaras viešojo administravimo srityje), sugrįžęs į Lietuvą 1992 metais kaip vizituojantis profesorius Vytauto Didžiojo ir Kauno technologijos universitetuose, bei atkakliai platinęs idėjas apie būtinumą Lietuvai kaip jaunai demokratinei valstybei rengti kompetentingus naujos kartos valstybės tarnautojus. Visuomenės institucijų administravimo katedra tapo pirmąja universitetine viešojo administravimo institucija Lietuvoje. Savotišku jos pirmtaku buvo dar 1993 m. įsteigtas Savivaldos mokymo centras, kurio pagrindinis tikslas buvo vietos valdžios pareigūnų perkvalifikavimas, supažindinant juos su demokratinio viešojo administravimo pagrindais.

1 schema. Institucinė politikos mokslų raida KTU, 1988 - 1999 m.

I. Išėities pozicijos

TSKP istorijos ir Mokslinio komunizmo katedros,
Sociologinių tyrimų laboratorija. 1988 m.

Reorganizacija 1989 m.
(pasikeičia daugiau kaip 50 % personalo)

III. Politikos mokslų gimimas

Politologijos katedra ir Sociologinių tyrimų laboratorija,
1990- 1995 m.

III. Politikos mokslų specializacija – Viešojo administravimo gimimas

Visuomenės institucijų administravimo katedra,
1995- 1997 m. pakeistas pavadinimas į Viešojo
administravimo katedrą 1997m.

IV. Tarpdisciplininė konsolidacija

Politikos ir Viešojo Administravimo Institutas 1999m.,
KTU Socialinių mokslų fakultete

Viešojo admini-
stravimo katedra

Sociologijos
katedra

Teisės katedra

Savivaldos mo-
kymo centras

1995 metų reorganizacija padėjo formuoti autentišką institucinę, studijų ir tyrimų nišą KTU politologams jau ne tik universiteto, bet ir Lietuvos mastu, kai svarbiausia specializuota kryptimi buvo pasirinktas viešasis administravimas.

Kita vertus, nuo 1995 metų Viešojo administravimo katedroje sugyveno net 4 skirtingos mokslo kryptys - politologija, sociologija, teisė ir viešasis administravimas. Studijų optimizacijos, tyrimų specializacijos ir mokslo šakų autonomijos poreikiai padiktavo trečiąją pertvarkymų bangą 1999-aisiais, kai išsiplėtojusios Viešojo administravimo katedros pagrindu buvo įsteigtas Politikos ir viešojo administravimo institutas. Jis sujungė Viešojo administravimo, Sociologijos ir Teisės katedras bei Savivaldos mokymo centrą.

Institucinį politikos mokslų vystymąsi KTU galbūt geriausia apibūdinti kaip pastovią adaptaciją prie besikeičiančių sąlygų. Politikos ir viešojo administravimo instituto atsiradimas rodo, kad modus vivendi, įgalinantis laisvai vystytis skirtingas, tačiau bendradarbiaujančias mokslo šakas yra apibrėžtas.

Tyrimų raida

Tyrimų kryptys, jų specializacija yra bene geriausi disciplinos kokybės kintamieji. Jaunas politikos mokslų kaip akademinės srities amžius kurį laiką gerokai riboja galimą tyrimų specializaciją.

1990 - 1995m. laikotarpį fundamentaliuose politologiniuose tyrimuose galima pagrįstai vadinti tyrimų tapsmo ir jų tapatybių nustatymo metais. Jame susiformavo bene penkios pagrindinės kryptys: a) politologijos kaip disciplinos pažintinė analizė; b) Lietuvos valstybė ir jos institucijos; c) demokratija ir demokratizacija; d) politinės partijos; e) rinkimų studijos. Pažvelgus į 1989-1996 metais žurnale "Politologija" skelbtus tekstus nesunku pastebėti, kad kaip tik minėtos temos vyravo visoje politologinėje Lietuvos bendruomenėje (1 lentelė). Taigi KTU politologų tyrimai atitiko tuometinį bendrą disciplinos diskursą.

1 lentelė. Publikacijų žurnale *Politologija* kryptys, 1989-96 m.

	1989	1991	1995	1996
Politikos mokslų problemos	5	4	2	2
Demokratija ir demokratizacija	3	1	1	1
Politinė kultūra ir nacionalizmas	-	3	1	-
Užsienio ir saugumo politika	-	-	7	2
Rinkimai	-	-	3	1
Politinės partijos	-	-	1	1
Vertimai	5	4	1	-
Kita	2	4	1	2

Šaltinis: Krupavičius A. *The development of political science in Lithuania: Years of the breakthrough* // *European Journal of Political Research*. - 1997. - No 31. - P. 515.

1995-ieji tapo ne tik institucinės pertvarkos metais, bet ir savotiška skiriamąja linija į siauresnę tyrimų specializaciją bei jų krypčių konsolidaciją. 1995- 1999 metais svarbiausiomis fundamentalių politologinių tyrimų kryptimis KTU buvo:

- politikos mokslų srityje: a) Lietuvos valstybė ir jos institucijos-politika ir istorija; b) politinės partijos ir partinės sistemos; c) rinkimų studijos; d) politinė socializacija;

- politikos sociologijos srityje: a) politinio elito studijos; b) aplinkosaugos ir technologijų politika; c) bendruomenės politika ir piliečių dalyvavimas;

- viešojo administravimo srityje: a) valstybės tarnybos efektyvumas; b) municipalinė politika ir jos administravimas; c) piliečių dalyvavimas valdyme.

2 lentelė. KTU Politikos mokslų publikacijos, 1992 - 1999 m. (preliminarūs turinio analizės duomenys)

Tema	Skaičius	Procentas
Bendros politikos mokslų problemos ir dėstymo metodika	10	6,1
Valstybė ir jos institucijos	18	11
Demokratija ir demokratizacija	10	6,1
Užsienio ir saugumo politika	15	9,1
Europos Sąjunga	10	6,1
Interesų grupės, lobizmas	5	3,0
Politinės partijos	17	10
Rinkimai	18	11
Politinis elitas	4	2,4
Vietos savivalda	14	8,5
Viešasis administravimas	11	6,7
Teismų valdžia ir konstitucija	3	1,8
Kita	29	18,2
Iš viso:	164	100

Šiuo laikotarpiu ne tik kristalizavosi tyrimų kryptys, bet tyrimų interesai gerokai išsiplėtė. Publikacijos yra tas lakmusas, kuris geriausiai atspindi tyrimų pasiskirstymą. Pagal publikacijų skaičių 1992-1999m. tyrimų prioritetais buvo valstybės ir jos institucijų, užsienio ir saugumo politikos, politinių partijų, rinkimų, vietos savivaldos, viešojo administravimo analizė (2 lentelė). Nuo 1996m. žymiai augo bendros mokslinių publikacijų apimtys (3 lentelė).

3 lentelė. Publikacijų dinamika pagal metus: 1992 - 1999 m. (preliminarūs duomenys)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Skaičius	13	8	14	5	29	16	35	35
Procentas	7,9	4,9	8,5	3,0	15,0	9,8	21,0	21,0

Greta teorinių politikos tyrimų, ypač viešojo administravimo srityje, nuo 1995 metų pakankamai kryptingai plėtojami taikomieji tyrimai, konsultaciniai projektai. Jie koncentruojami šiose kryptyse:

- aplinkosaugos politika;
- piliečių dalyvavimas ir nevyriausybinės organizacijos;
- viešojo administravimo reforma;
- vietos valdžios veikla ir jos reorganizacija;
- švietimo politika;
- politinė socializacija ir demokratinė kultūra.

Studijos

Išskirtinis Politikos ir viešojo administravimo instituto bruožas studijose tas, kad nėra “grynos” politikos mokslų studijų programos nei viename studijų lygyje.

Tokia padėtį efektyviai kompensuoja gretutinės su politikos mokslais susijusios programos, tai yra:

- a) bakalauro studijos viešojo administravimo srityje;
- b) magistrantūros ir doktorantūros studijos viešojo administravimo ir politikos sociologijos srityse.

Žvelgiant kiekybiškai su politikos ir viešojo administravimo mokslais susijusių kursų dalis KTU reikšmingai padidėjo tik įvedus visavertes viešojo administravimo magistro ir bakalauro programas (4 lentelė). Vien 1995/ 96 mokslo metais palyginus su 1994/ 95 politologijos ir viešojo administravimo kursų dalis išaugo daugiau nei tris kartus- nuo 9 iki 31. Nepaisant aiškios vadybinės orientacijos viešojo administravimo studijose Kauno technologijos universitete, politologai įgijo galimybes skaityti gerokai sudėtingesnius ir specializuotus politikos kursus, sustiprinti tyrimų ir studijų sąryšį.

4 lentelė. Politologijos kursų skaičius ir pobūdis 1993 - 1999 m.

	1993/ 94 m.m.	1994/ 95 m.m.	1995/ 96 m.m.	1996/ 97 m.m.	1998/ 99 m.m.
Bendras skaičius	5	9	31	46	60
Studijų lygis	Bakalauro	Bakalauro	Bakalauro	Bakalauro ir magistro	Bakalauro, magistro ir daktaro
Studijų pobūdis	Bendros socialinių mokslų studijos	Bendros socialinių mokslų studijos	Bendros socialinių mokslų studijos; Viešojo administravimo magistratūra; Sociologijos magistrantūra	Bendros socialinių mokslų studijos; Viešojo administravimo magistratūra; Sociologijos magistrantūra; Vadybos ir administravimo doktorantūra	Bendros socialinių mokslų studijos; Viešojo administravimo magistratūra; Sociologijos magistrantūra; Europos integracijos studijų magistratūra; Vadybos ir administravimo doktorantūra
Ypatybės ir specializacija	[vadiniai kursai; Lietuvos politika ir valstybė	[vadiniai kursai; Lietuvos politika ir valstybė; Europos politinės idėjos	[vadiniai kursai; Lietuvos politika ir valstybė; Viešasis administravimas (net 23 naujos disciplinos)	[vadiniai kursai; Lietuvos politika ir valstybė; Viešasis administravimas; Europos integracija	[vadiniai kursai; Lietuvos politika ir valstybė; Viešasis administravimas; Europos integracija; Politikos sociologija

Papildomai politologinės disciplinos dėstomos sociologijos ir Europos integracijos studijų magistratūroje bei sociologijos doktorantūroje. Pastarojoje stiprėja politikos sociologijos specializacija.

1997/98 m.m. pirmą kartą į viešojo administravimo bakalauro studijų programą priimta 50 studentų.

Viešojo administravimo magistro studijos pradėtos dar 1994m. į jas priėmus 24 studentus. 1996 - 1999 metais šią magistrantūrą baigė 94 studentai arba beveik po 24 magistrus kasmet (žr. plačiau 5 lentelė).

5 lentelė. KTU VAM studijų programos magistrantų dinamika. 1994-2000 m.*

Metai	Istojo	Baigė
1994/1996	24	16
1995/1997	25	15
1996/1998	28	21
1997/1999	41	46
1998/2000	28	27*
1999/2001	31	31*

* Nurodytas šiuo metu studijuojančių studentų skaičius.

1997 metais buvo pradėtos ir aukščiausios pakopos- doktorantūros- studijos viešojo administravimo srityje kartu su Hamline universitetu (JAV). 1999 metų pabaigoje jose studijavo 9 doktorantai.

6 lentelė. KTU Viešojo administravimo doktorantūros dinamika. 1997-2000 m.

Metai	Istojo	Studijuoja
1997	4	3
1998	4	4
1999	2	2

Tarp svarbiausių daktaro disertacijų temų yra vietos valdžios, savivaldybių veiklos analizė, piliečių dalyvavimas valdyme, nevyriausy-

binių organizacijų ir viešosios valdžios santykiai, valstybės tarnybos vaidmenys ir kompetencija.

Absolventai

Pragmatišku požiūriu mokslo šakos išsivystymo ir studijų institucijos veiklos analizė neturėtų tenkintis tik vidinių jos elementų apžvalga- institucijomis, tyrimais, publikacijomis ar studijų struktūra. Nemažiau svarbus elementas yra jos absolventų perspektyvos ir realios galimybės darbo rinkoje.

Iki šiol viešojo administravimo magistrai sudaro svarbiausią absolventų grupę. 1998 - 1999 metais atlikta magistrų apklausa rodo, kad jie yra konkurentiški darbo rinkoje. Net 52 procentai jų teigė, kad studijos VA magistrantūroje buvo naujas postūmis profesinėje karjeroje, o 29 procentai magistrų užėmė vadovų pozicijas valdžios, mokymo, verslo ar kitose institucijose; 69 procentai viešojo administravimo magistrų dirbo administratorių darbus įvairiose įstaigose.

Pagal darbo vietos kintamąjį net 31 procentas jų dirbo versle, 24 procentai medicinos įstaigose, 21 procentas valdžios institucijose (2 schema).

2 schema. KTU Viešojo administravimo magistrų (1996 - 1999 m.) darbo vieta³

4. *Quo vadis? arba trumpai apie politikos mokslų perspektyvas*

Gana stabilios institucinės, studijų ir tyrimų tapatybės susiklostė jau per pirmąjį ypač dinamišką politikos mokslų vystymosi dešimtmetį Lietuvoje.

Tačiau ateityje, siekiant išlaikyti esamą politikos mokslų dinamiškumą, verta puoselėti vieną bruožą, kuris jau yra KTU politikos mokslų akademinės kultūros elementas⁴, tačiau lygiai svarbus visai Lietuvos politologų bendruomenei. Juo yra akademinės bendruomenės atvirumas.

Akademinis atvirumas - tai atvirumas visuomenei, atvirumas akademinės bendruomenės viduje, atvirumas tarpdiscipliniškumui, atviros durys bendradarbiavimui, atvirumas diskusijai ir argumentų kritikai.

Šiuolaikiniam mokslui reikia asmenybių ir lyderių. Tai neginčijama tiesa. Tačiau mokslo technologijos sudėtingėjimas, gilėjanti specializacija sąlygoja, kad sėkmingi moksliniai ieškojimai vyksta mokslinėse grupėse, o mokslininkas atsiskyrėlis jau nėra mokslo įvaizdžiu.

Perfrazuojant G. Almondo mintis apie globalinę politikos mokslų būklę, išsakytas 10-ojo dešimtmečio pradžioje, galima teigti, kad politologų “sėdėjimą prie skirtingų stalų” dėl priklausomybės skirtingoms metodologinėms mokykloms, formalioms institucijoms, tyrimų šakoms ir panašiai, galima įveikti tik politologinės bendruomenės atvirumu.

PASTABOS IR NUORODOS

¹ Waldo D. *Political Science: Tradition, Discipline, Profession, Science, Enterprise*. In: Greenstein F., Polsby N.W. (eds.) *Political Science: Scope and Theory*. - 1975. - P. 63-64.

² Rõmeris M. *Politinių mokslų mokyklos Lietuvoje reikalu* // *Politologija*. - 1991. Nr. 2. - P. 71.

³ Staponienė V. *Viešojo administravimo magistrantūros studijų programos raida Kauno technologijos universitete*. Viešojo administravimo magistro tezės. Kauno technologijos universitetas, 1999.

⁴ Aiškus bendradarbiaujančios akademinės kultūros paliudijimas gali būti faktas, kad reikšmingiausios pastarųjų metų KTU politologų studijos, kaip Krupavičius A. (sudar.) *Seimo rinkimai '96: Trečiasis "atmetimas"*. Vilnius: Tvermė, 1998; Matakas J. (sudar.) *Šiuolaikinė valstybė*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 1999; Raipa A. (sudar.) *Viešasis administravimas*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, 1999, parengtos kviečiant autorius iš daugelio Lietuvos universitetų.